

communicate with experts from different regions, countries to exchange views, programs, projects on the status of problematic issues and opportunities for its solution, by combining efforts, cooperation, using the experience of leading companies, organizations, practitioners, in cooperation with local governments, government agencies, sponsors, patrons, etc. forms of activity within the legislation of Ukraine. And also to identify those components of the strategy, the implementation of which is considered the most realistic, which, provided they are addressed immediately, will potentially improve the dynamics of key indicators of educational tourism in Pridesen and new outstanding cultural and scientific figures will appear.

References

1. Presidential Decree «On the Sustainable Development Strategy» Ukraine - 2020 dated 12.01.2015 № 5/2015 [Electronic resource] - Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5 / 2015>.
2. Tkachuk LM Educational tourism in the world and in Ukraine /L. M. Tkachuk //Scientific Bulletin of the Institute of International Relations of NAU [Text]: coll. Science. Art. - Vip. 2. – K.: National Aviation University, 2010. - P. 137—144. - (Series: Economics, law, political science, tourism).
3. Vermenych Ya. V. Chernihiv region // Encyclopedia of the History of Ukraine: in 10 volumes /editor.: V.A. Smoliy (chairman) and others. Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine. - K.: Nauk. opinion, 2013. - Vol. 10: T - Ya. - P. 517. - 784 p. : il. - ISBN 978-966-00-1359-9.

РОЗВИТОК АПІТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ ПАРКУ ПРИРОДИ «БЕРЕМИЦЬКЕ»

*Аліна Сергіївна Чуніхіна,
студентка бакалаврату кафедри туризму
Оксана Валодимирівна Борисова,
канд. геогр. наук, доц. кафедри туризму
факультету природничо-географічної освіти та екології
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Одним з найбільш значущих і поширених в світі природних лікувальних і профілактичних засобів є продукти бджільництва. Їх лікувальні властивості відомі з глибокої давнини. Сьогодні ми успадкували ці знання попередніх поколінь і оформили їх у вигляді цілого напрямку у відпочинку та лікуванні - апітуризмі (від лат. Апіс - бджола), що інтенсивно розвивається в промислово розвинених країнах.

За визначенням українського дослідника М. П. Кляпа, апітуризм (медовий туризм, бджолиний туризм) - різновид туризму, що має на меті дегустацію, споживання, купівлю продуктів бджільництва (мед, віск, прополіс, маточне молочко, бджолина отрута, бджолиний підмор, перга, забрус, гомогенат з трутневих личинок) безпосередньо на місці у виробника [1]. Звичайно, терміни «апітуризм», «апітерапія» почали використовуватись відносно нещодавно. Але наука про медоносних бджіл відома ще з античних часів і розвиток бджільництва або, іншими словами, бортництва відбувався протягом багатьох століть в різних куточках світу. Мед довго добувався шляхом розорення вуликів і лише у 1814 р. на Чернігівщині з'явився нового типу вулик - рамковий, що забезпечив більш високий обсяг виробництва у всьому світі і знизив трудомісткість процесу і вже мав вигляд сучасного бджільництва. Ще з давніх часів стало відомо про пасіку, а особливо про її лікувальні властивості при відпочинку на пасіці Існує чимало прикладів успішної спільної діяльності власників бджолиних пасік з туристичними агенціями у Словенії, Австрії, Україні, Польщі, США, Ізраїлі. Сьогодні пасіки стають екскурсійним об'єктом для туристів. Що такого особливого має пасіка, що приваблює туристів? По-перше, відвідувач знайомиться з однією з найдревніших культур людства - культурою бджільництва. Біологія, фізіологія та «соціологія» бджолиної сім'ї, таїнство виробництва меду, сучасні здобутки у технологіях бджільництва - усе це може бути не лише цікавим, але й видовищним. Людина знаходить мудрість та наближається до гармонії з навколишнім світом завдяки проживанню на пасіці та роботі з бджолами. Далеко не кожен вид відпочинку може цим похизуватися. По-друге, істинні прихильники меду та інших бджолопродуктів із задоволенням використають можливість куштувати та купувати їх прямо на місці виробництва. Відразу на місці вони зможуть також переконатись у відповідності до стандартів, технологій та високій якості продукції пасіки. А особливо привабливими для туристів будуть продукти, до виготовлення яких вони долучились особисто. За допомогою такого методу збуту продукції суттєво знижується собівартість, тому що туристи, приїжджаючи особисто, купують продукцію одразу на місці, що є дуже зручно. У вигідних обставинах опиняється і споживач, адже, відвідуючи пасіку і знайомлячись з безпосереднім виробництвом, покупець може бути впевнений у якості продукту. По-третє, вагомою складовою апітуризму може стати лікувальний туризм, і успішні приклади такого симбіозу вже відомі і приваблюють споживачів. Мед - є єдиним продуктом харчування, який не псується, а свої корисні властивості може зберігати століттями, містить у своєму складі фруктозу і глюкозу, а також значну кількість корисних мінералів: магній, залізо, калій, кальцій, натрій, хлор та сірку. Крім того, мед ще насичений вітамінами В1, В2, В3, В5, В6, Вс, Е, К, С і каротин. Вже нікому не секрет, що крім смакових якостей основного продукту бджоли - меду, є ще значна доза користі від нього, та похідних продуктів, відомі лікувальними властивостями та апітерапевтичними заходами. За своєю медико-біологічною сутністю бджола - це одноразовий шприц з унікальними ліками. За лікувальними властивостями поки не існує аналогів. Апітерапія

розвивається за декількома напрямками: лікування бджолиними продуктами; лікування бджолою отрутою. Якщо про користь бджолиних продуктів усі знають, то користь отрути є недооціненою. Речовина, яку виділяють бджоли під час вжалення містить близько 200 нутрієнтів. Бджолина отрута позитивно позначається на нервовій, серцево-судинній, дихальній, ендокринній та травній системах, має протизапальну, протинабрякову, імуностимулюючу, радіопротекторну, бактерицидну дію, каталізує практично всі фізіологічні процеси, які відбуваються в нашому організмі.

Сон на вуликах. Після ряду досліджень було виявлено лікувальний вплив бджолоного біополя на біополе людини. Хворі, що спробували сон на вуликах, відчували себе значно краще. Спостерігалось покращення настрою, кровообігу, колір обличчя та інше. Такий ефект досягається поєднанням випаровування меду, прополісу та воску.

Наукові засади застосування бджолої отрути для лікування окремих захворювань розробляються з початку 20 ст., тоді як сама апітерапія має багатовікову історію. За цей час трактування способів бджолиного лікування зазнало змін, відповідно до розвитку даного напрямку. Були розроблені спеціальні схеми і таблиці лікування бджоложаленням. Для кожного захворювання показані спеціальні місця укусів.

Також апітуризм виконує декілька важливих функцій: просвітницька функція - популяризує екологічну свідомість діяльністю, надаючи інформацію туристам про важливий внесок та роль, яку бджоли відіграють у функціонуванні багатьох екосистем; соціальна функція - апітуристична пропозиція дає можливість поживлявати місцеву громаду через створення нових робочих місць, розвивати агротуристичні господарства та використовувати багаж знань і досвіду пасічників.

У країнах Європейського Союзу та Україні включно, були проведені опитування, внаслідок яких стало відомо, що основними споживачами послуг апітуризму є діти та підлітки (54 %). Це пов'язано з виховною функцією апітуризму та тим, що численні господарства та пасіки проводять заняття з біології, екології та історії бджільництва для шкільних груп.

Далі після наймолодшої категорії за споживанням послуг апітуризму є індивідуальні туристи (43 %). Вони зазвичай приїжджають на пасіку для купівлі меду, а потім обирають супутню діяльність, після пропозиції відвідати пасіку або можуть стати учасниками тренінгів чи семінарів. Третю групу споживачів становлять дорослі (3 %), як правило - бджолярів, зацікавлені у різноманітних конференціях з оздоровлення пасік і бджільницьких господарств [2].

Словенія – безумовний лідер на ринку апітуризму. У країні цей вид туризму є популярним як для внутрішніх, так і іноземних туристів. У Словенії, порівняно з деякими країнами ЄС, невелика кількість вулиць і бджолярів. Хоча на кожні 1000 місцевих жителів - припадає 5 бджолярів (найвищий показник в ЄС), і у словенській культурі бджоли відіграють важливу роль. Любов словен до бджіл є традицією, яка передається з покоління в покоління. 20 травня, саме

за пропозицією словен, ООН було оголошено Всесвітнім днем бджіл. Словенія - єдина держава-член ЄС, яка захистила свою рідну бджолу – карніольську, та одна з перших в Європі, хто заборонив використовувати пестициди, шкідливі для бджіл. Словенський мед на рівні ЄС має статус захищеної географічної вказівки. Майже всі пасіки офіційно зареєстровані, а мед проходить не одну перевірку та знаходиться під суворим контролем якості. За останні п'ять років динамічний розвиток апітуризму спостерігався в Польщі, Німеччині, Чехії, Литві, Україні та Іспанії. Станом на листопад 2020 року - Україна стала лідером із постачання меду до ЄС. Обсяги поставок українського меду в ЄС за січень-серпень 2020 року зросли на 16% (порівняно з таким самим періодом 2019 року), а з Китаю — скоротилися на 19%. Відтак Україна зайняла лідируючі позиції з постачання меду до Європейського Союзу. Тому спираючись на вищевказаний матеріал можна спостерігати позитивні тенденції щодо розвитку бджільництва в Україні. Найпопулярнішими з регіонів України, для розвитку апітуризму, є Прикарпаття, Закарпаття, оскільки досить поширена та досить прибуткова там галузь - бджільництво. Саме на цих територіях України проводиться велика кількість заходів, що популяризують та прославляють продукцію бджільництва. Однією з перспективних областей цього виду туризму, в якій виготовляють таку продукцію, є Чернігівщина. У всіх районних центрах і у Чернігові створені осередки, які мають свої магазини медової продукції. За наявності сприятливих кліматичних умов доцільним є розвиток апітуризму на території парку природи «Беремицьке». Адже втілюючи ідею ревайлдингу (відновлення природи, притаманної тій чи іншій місцевості), працівники парку засаджують і заселяють територію тими видами рослин, тварин, птахів, комах, які утворюють замкнутий біологічний цикл прадавнього чернігівського Полісся, одночасно розвивають туризм.

Парк природи «Беремицьке» також бере участь в програмі, метою якої є розвиток традиційного Поліського промислу – бортництва. Зараз у парку стараються приманити до них бджіл і сіють неподалік духмяні трави. Також планується створення невеличкого музею-скансену. Це буде реконструйована хата бортника з усім її начинням. А навколо музею є ідея створити навчальний центр із ведення бджільництва [3].

Тому варто використати ідеальні наявні умови для введення і апітуризму, що сприятиме функціонуванню комплексу, основою якого є бджола. Для того, щоб відчуті всі блага та користь від даного ремесла, окрім вживання та купівлі бджолопродуктів, доцільно встановити спеціально облаштовані будиночки для апітерапії, де туристи зможуть оздоровлюватись під наглядом кваліфікованого фахівця. Також можна запровадити венотне застосування апітерапії (лікування бджололиною отрутою). Дослідження доводять користь на різні системи нашого організму.

Загалом апітуризм не виснажує ресурси, а навпаки, сприяє їх збагаченню, тому за всіма ознаками є сталим видом туризму. Завдяки його розвитку відроджується соціально-економічна сфера сільської місцевості за рахунок

приваблення туристів, відбувається розгалуження сільськогосподарського виробництва, створюються нові робочі місця.

Список використаних джерел

1. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. /М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – К.: Знання, 2011. – С. 200–201.
2. Wos, V. (2014). Api-tourism in Europe. *Journal of Environmental and Tourism Analyses*, 2(1), 66- 74. <https://www.researchgate.net/publication/277711666>.
3. Історія бортництва на Поліссі [Електронний ресурс] //Парк природи "Беремицьке". – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://beremytske.com.ua/istoriya-bortnichestva-na-polese/>.

PARTICIPATION OF «TRAVEL EXCELLENCE» AND NP BEREMYTSKE
AT THE INTERNATIONAL EXHIBITION
AS A PHENOMENON OF IMAGE IMPROVEMENT

Olena Shevel

Bachelor student of the Department of Tourism

Victor Danilov

magister of Tourism

Olexander Romanenko

Cand. ped. Sciences, Associate Professor of Tourism

Vadym Golovko

senior lecturer at the Department of Tourism

Faculty of Natural and Geographical Education and Ecology

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Kyiv Ukraine

Actuality of theme. Advertising in modern conditions is a constant companion that daily and massively affects everyone. Advertising activity is an effective tool that allows any tour company to survive on the tour market in conditions of constant competition and rivalry for the traveling tourist [1]. Advertising in tourism stimulates sales, contributing to the growth of profits tour company, image and ultimately - their development. The image of B.G.: «... is constantly created, both in words and images, which are bizarrely moved and transformed in the public mind into a single complex» [2]. «Travel extravaganza» works in conditions of fierce competition, there is a need for additional advertising during the UITM as an element of commercial activity, to improve the image, so the research topic is relevant.

The purpose of the work is to develop mechanisms for effective advertising at international exhibitions to improve the image of the tour company «Travel Extravaganza» and NP Beremytske.

To achieve the goal of the work the following tasks were set and solved: the theoretical, scientific-methodical and practical principles of advertising, its goals and